

Maijastina Kahlos

Kauan sitten Ateenassa

Muinaisessa Ateenassa oli ruukuntekijöiden työpaja.

Työpajan mestarit tarvitsivat uutta ruukuntekijää, ja niinpä he päättivät palkata yhden lisää. Mestarit päättivät kuuluttaa Ateenassa ja kaikkialla Kreikassa, että he etsivät pajaansa ruukuntekijää. Työtä haki seitsemäntoista ruukuntekijää koko Kreikasta, kokeneita ja vähemmän kokeneita, mutta kaikki he olivat eteviä. Työpajan mestarit valikoivat neljä ruukuntekijää, joita he kuusitelivat, valitakseen näistä itselleen työntekijän.

Nämä neljä olivat Khrysispos, Platon, Aristoteles ja Speusippos.

Khrysispos oli ollut alalla varsin pitkään. Hän oli osoittanut ammattitaitonsa tekemällä kuusi vaativampaa ruukkuja ja kymmeniä pienempiä ruukkuja. Hänellä oli jo mestarin arvo, ja hän oli opettanut ruukuntekoa nuoremmille. Khrysispos oli aikaisemmin asunut Ateenassa, mutta tyranni Hippiaan aikana hän oli joutunut pakenemaan Spartaan. Spartassa hänet oli otettu hyvin vastaan, ja sen vuoksi hän oli viihtynyt siellä vuosia. Khrysispos oli käynyt ruukuntekijöiden opissa myös Miletoksessa, Efesoksessa ja Smyrnassa.

Platon ei ollut ehtinyt olla alalla kovinkaan kauan. Itse asiassa hän oli tehnyt ensimmäisen vaativamman ruukkunsa viitisen vuotta aikaisemmin, mutta teki nyt intohimoisesti ruukkuja. Hän ei ollut saanut vielä mestarin arvoa. Hän oli myös kuunnellut mestareita, jotka kertoivat, miten ruukun tekemistä voidaan opettaa. Hän oli asunut Ateenassa, mutta käynyt ruukuntekijöiden opissa Korintossa. Ateenalaisena hän tunsu työpajan mestarit ja oli tehnyt heille töitä ennenkin.

Aristoteles oli myös alalla varsin nuori. Hän oli myös valmistanut ensimmäisen vaativam-

man ruukkunsa vasta joitakin vuosia sitten. Hän teki antaumuksella ruukkuja, mutta ei ollut vielä ehtinyt saada mestarin arvoa. Platonin tapaan hänkin oli kuunnellut mestareita, jotka opettivat ruukun tekemisen opettamista, ja hän oli opettanut ruukun tekemistä. Hän ei ollut Ateenasta, vaan Argoksesta. Hän oli käynyt ruukuntekijöiden opissa muualla, aina Syrakusassa saakka.

Speusippos oli ollut alalla pitkään, pitempään kuin kukaan näistä nuoremmista ruukuntekijöistä. Hän oli saanut mestarin arvon. Hän oli siis kokenut, ateenalaisena hän tunsu työpajan mestarit hyvin, he olivat hänen ystäviään. Mutta siihen nähden, että oli ollut ruukuntekijänä pitkään, Speusippos ei ollut ehtinyt valmistaa kovinkaan monta ruukkuja, vain kaksi isoa ja muutamia pienempiä. Varsinkin ensimmäisen vaativamman ruukun tekemiseen oli vierähtänyt aikaa. Ei hän laiska ollut, mutta jostakin syystä ruukkuja ei noin vain valmistunut. Ehkä hän hioi muutamia ruukkujaan niin pitkään. Siten syntyi varmasti hienoja ruukkuja, kun niitä joskus valmistui. Ja oli hän toki opettanut ruukun tekemistä nuoremmille.

Mestarit antoivat ruukuntekijän työn Speusippokselle. Ateenalaiset kuiskivat, että Speusipposta mestarit olivat alun perinkin ajatelleet työntekijäkseen. Sanottiin, että itse asiassa mestareilla oli ollut mielessään jo alusta alkaen Speusippos, sillä tämä oli silloin tällöin ollut heidän apunaan. He luottivat häneen, olihan hän heidän kestiystävänsä. Ateenalaiset supisivat, etteivät mestarit olleet uskaltaneet palkata häntä noin vain: sellainen herättäisi vihaa ateenalaisissa, ja kaikki muut kreikkalaiset nauraisivat heille.

Protagoras sanoi: ”Mestarit päättivät myös, että jos Speusippos ei ota vastaan ruukuntekijän paikkaa, työ annetaan Platonille.”

Theaitetos kysyi: ”Miksi?”

Protagoras: ”Mestarit sanoivat, että koska hän on nuori ja lupaava, niin hänellä on edessään loistava tulevaisuus. Ja hän on työpajan kasvatti.”

Theaitetos: ”En ymmärrä. Eihän tulevaisuudesta tiedä kukaan mitään? Eikö sen pitäisi merkitä, mitä on saanut aikaan ja mitä nyt osaa?”

Alkibiades puuttui puheeseen: ”Poikaparka, et ymmärrä tosiaankaan mitään. Mestarit ovat kunniallisia miehiä, jotka tekevät Ateenalle hyödyllisiä päätöksiä. Ateenan työpajoihin pitää ottaa vain ateenalaisten omia miehiä, veljiämme, jotka ennestään tiedetään työpajaan sopiviksi. Ei kukaan Ateenassa halua metoikkeja Argoksesta tai Spartaan muuttanutta epämääräistä väkeä.”

Theaitetos: ”Olen ymmälläni. Eikö valinta pitäisi tehdä sen mukaan, mikä on hyvää, oikeaa ja kaunista?”

Alkibiades: ”Äh, oletko taas kuunnellut sitä Sokratesta? Sitä paitsi ei Ateenassa kukaan halua mustakuvioisia ruukkuja, joita Khrysippos tekee. Hippiaskin inhosi niitä. Kaikki muut kuviot käyvät: Speusippos tekee punakuvioisia ruukkuja, vaikkakin harvakseltaan, mutta hän voi opettaa niiden tekemistä muille.”

Theaitetos: ”Miksi mestarit eivät sitten saman tien palkanneet Speusipposta?”

Euripides puuttui puheeseen: ”Voi, Theaitetos, he ovat järjestäneet meille mitä parhainta teatteria.”

Mitä mietti Khrysippos? Aivan ensimmäinen ajatus oli heittää savet seinään ja luopua ruukuista. Mutta hän purki sydäntään ruukuntekijäystävillään ympäri Kreikkaa, Sisiliaa ja Jooniaa. Sitten hän kiiruhti gymnasioniin palaistralle ja lostamaan kiukkuaan hikipisaroiksi. Harjoittelun jälkeen Khrysippoksen oli helpompi palauttaa mieleensä, miksi hän oikeastaan teki ruukkuja. Ei hän tehnyt niitä Ateenan työpajan mestareiden takia. Hän teki ruukkuja niiden kauneuden tähden. Niin, se oli tärkeintä, hän ei lannistuisi. Hän jatkaisi ruukkujen tekemistä ja tekisi lisää erilaisia ruukkuja, mustakuvioisia ja vaikka punakuvioisia, geometrisia ja orientalisioivia; amforoita, skyfoksia, kantharoksia... Hän palasi dreijansa ääreen.